

ראובן בר-ענן ז"ל

התיתמנו, ציבור הבוקרים, המטפחים, המדענים עם הליכתו לעולמו ללא עת של חברנו פרופ' ראובן בר-ענן, האדם שחשב בשביל כולנו, שתכנן את מערכות הנתונים ועיבודם בייצור ובפוריות, שייצג את ענף הבקר הישראלי בפורומים בינלאומיים והצליח להעמיד את השגינו בשורה הראשונה בעולם.

ראובן התחיל כתלמיד בבן שמן, המשיך כרפתן משתלם בקיבוצים, כמבקר חלב, מדריך לבקר אזורי, מנהל המדור להשבחה, מומחה ארצי לטיפוח.

הוא יזם את טיפוח הבקר הישראלי מתוך ההכלאות בגזע הפריזי; הוא בנה מבחני הפרים המודרניים ושיפוריהם, ערך את החישובים הגנטיים לתכונות השונות, יזם מבחני מהירות הגדילה ועשה עבודה גדולה במחקר על אופן ההמלטה ותמותת ולדות. בר-ענן גם התחיל להכניס מדדים כלכליים למבחני הפרים ויצר מושגים כגון חמ"מ, ימי סרק, אינדקסים לטיפוח, שיטות שיפוט, סטנדרטים לעתודות ועוד.

אחרי שפירסם הרבה עבודות מדעיות בספרות המקצועית העולמית ורכש לו שם בין הגנטיקאים בעולם, התקבל בגיל 45 לאוניברסיטת רידנינג באנגליה, בלי תעודות, ישר ללימוד לתואר שלישי, הדוקטור.

אחרי מאבק ממושך הצליחה ה.מ.ב. להעביר במשרד החקלאות החלטה לאפשר לו להקים

- מחלקה לגנטיקה של בעלי חיים בתוך מכון וולקני. בשנים האחרונות ובעזרת כמה מילגות "בארד" אמריקאיות, הצליח בר-ענן להקים צוות מדענים ממשיכים במחלקתו.

בעולם, ראובן רכש לו שם ועמדה כאחד הגנטיקאים מהשורה הראשונה. חיפשו את עצתו מועצת שיווק החלב של אנגליה, משרד החקלאות בלססוויל ארה"ב, אוניברסיטאות שונות בארה"ב, גרמניה, שוודיה ועוד.

ראובן נקטף בשיא עשייתו והוא רק בן 62, באמצע יצירתו המחשבתית; בארץ בהעברת מבחני הפרים לשיטה חדשה ובהכנת הניסוי ההשוואתי עם הולנד, בארה"ב באמצע מחקרים משותפים.

אבד לנו גנטיקאי גאוני שצמח בענף, אישיות סמכותית בקבלת ההחלטות, חבר וידיד. זכרו הברוך לא ימוש מציבורנו.

- (הדברים נאמרו ע"י משה הימן עם פתיחת האסיפה הכללית של האגודות להזרעה 28.11.86)

בוקרי ישראל

מתאבלים על מותו בטרם עת של
פרופ' ראובן בר-ענן ז"ל
מעמודי התווך של טיפוח הבקר בארץ

ומשתתפים באבל המשפחה

ראובן היקר,

בחלומותי השחורים ביותר לא חלמתי שאני אספיד אותך. הכרות בת עשרות שנים משאירה קשרים שהפסקתם כואבת, כואבת מאד. היית נער כבן 19, כשהגעת מבן-שמן אלינו לקב' השרון ברמת דוד לעבודה ברפת. טוב היה לעבוד איתך, בגלל חריצותך ובעיקר בגלל צמאונך לדעת. לא הסתפקת במה שלמדת בבן-שמן ואני מודה ששאלותיך היו קשות ומעמיקות והרבה מעבר לרמת הידע המקובל אז, בראשית שנות הארבעים. את אותן השעות המועטות הפנויות מעבודה במשך היממה הקדשת ללימוד מתמטיקה. לבד נאבקת עם החומר ובכלל, התכונה הזו והיכולת של אוטודידקט ליוו אותך כל חיך. לא כחובב, אלא כמקצוען המסוגל לבדו וללא עזרת מורה לכפות על עצמו משמעת למידה והיכולת האינטלקטואלית להבין, לנתח ולזכור. זו היתה תכונתך הנדירה ביותר.

דרכך לא היתה קלה: מבקר חלב, מדריך מקצועי, הנסיונות הראשונים של מבחן פרים מדור הכלאה ראשון – איפשרו לך לשמור על קשר חזק עם המעשה בשטח. מאוחר יותר נאמר עליך, שהנך עוסק בתרגילים מתמטיים ולא בטיפוח. אין דבר רחוק יותר מהאמת. לגביך, כל עבודתך היתה פועל יוצא של ידע קרוב של המציאות במשק. גם היכולת והכשרון לראות את הבקר ולא רק את המספרים על הנייר הם עדות למציגה מופלאה של עבודה מדעית, המבוססת על עובדות בשטח והעונה לצרכי המשק החקלאי.

נראה לי, שההשג האישי המרשים ביותר הוא, כשהגעת לדבר שדוגמתו אינני מכיר והוא: קבלת תואר דוקטור מאחת האוניברסיטאות הבולטות ביותר בחו"ל, מבלי שעברת קודם את השלבים הפורמליים של לימוד אוניברסיטאי. במפעל הזה עמדו לצידך חבריך מהשדה, אשר הכירו את יכולתך ואת תרומתך.

אך מפעל חיך אתה הוא, שבנית ושיכללת את עבודת הטיפוח בצורה מודרנית וגרמת

בצורה בולטת לכך, שעבודתנו הטיפוחית בארץ תהא דוגמא לארצות המפותחות ביותר בעולם ותוצאותיה העלו את הבקר הישראלי לשיא עולמי. קשריך עם גדולי המדענים בעולם יצרו מערכת יחסים מיוחדת, בעקבותיה גדולי המקצוע אמרו לי לא פעם: "מובן, שאתם הראשונים בעולם, כי יש לכן חקלאים מצויינים אשא מעיזים ובעיקר, כי יש לכם ברענן".

יזמת להצטרף לנסיון בפולין, יזמת את הנסיון עם פרי הצמרת בארץ ולאחרונה, הנסיון המשותף עם הולנד – אלה הם מפעלים מפוארים שחלקך בהם עצום. מיחשוב תוצאות ביקורת החלב בראשית שנות השישים שפתח את עידן המיחשוב בענף הרפת, הרבה לפני ארצות אחרות.

בדרך זו עברת נסיונות אישיים לא קלים. לא פרסו לפניך שטיח אדום, עוד זכור לי החדר הקטן במשרד החקלאות, שבו שכן המדור להשבחה ואף המקרים בהם שולחנך היחיד הוצא לא פעם לפרוודור. אך העקשנות והאמונה המפוקחת בצדקת הדרך איפשרו לך להתגבר על כל אלה – אותה עקשנות אפיינה אותך בנסיעותנו המשותפות, באחרונה לפני כחודשיים להונגריה ולפולין. חולה, חלש וסובל – נסעת, הרצאת והתוכחת למרות שידעת שימיך ספורים.

ראובן! – לציבור בוקרי ישראל אבד איש מקצוע דגול, שאת תרומתו העצומה נרגיש עוד הרבה זמן, אך את חסרונו נרגיש מיד.

ראובן! לי אישית אבד חבר וידיד, שטוב היה לעבוד ולשוחח איתו, וגם להתוכח ולריב היה מועיל ומשכיל. קשה להסכים עם הסתלקותך, גם אם ידענו את הצפוי.

ליוטה, לילדים ולנכדים, כל מילת תנחומים תהיה חסרת ערך, כי אין מילה אשר תמלא את חסרונו של ראובן.

יהיה זכרך ברוך, ראובן יקירנו.

שלמה דורי